

4 No'lu Genel Yorum:

YETERLİ KONUT HAKKI

(Sözleşme 11. Madde, 1. Paragraf)

Altıncı Oturum (1991)

1. Taraf Devletler, Sözleşmenin 11. Maddesinin 1. Paragrafına uygun olarak "herkese, kendisi ve ailesi için yeterli bir yaşam standardına sahip olma sağlar. Bu standart, yeterli beslenmeyi, giyinmeyi, barınmayı ve yaşama koşullarının sürekli olarak geliştirilmesini de içerir." Yeterli bir yaşam düzeyi hakkından gelen ve bir insan hakkı olan yeterli konut hakkı tüm ekonomik, sosyal ve kültürel hakların kullanılmasında temel bir öneme sahiptir.

2. Komite, bu hakla ilgili olarak oldukça fazla bilgi toplamıştır. Komite ve selefi niteliğindeki organ, 1979 yılından bu yana yeterli konut hakkıyla ilgili 75 adet rapor incelemiştir. Komite ayrıca konunun tartışılması için üçüncü (E/1989/22, paragraf 312) ve dördüncü (E/1990/23, paragraf 281-285) oturumlarında birer gün ayırmıştır. Komite, bunun yanı sıra, 42/191 sayılı ve 11 Aralık 1987 tarihli Genel Kurul kararıyla kabul edilen 2000 Yılı için Küresel Barınma Stratejisi dahil olmak üzere Uluslararası Evsizlere Barınak Yılı (1987) kapsamında üretilen bilgileri dikkate almıştır¹. Komite ayrıca İnsan Hakları Komisyonu ile Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonunun konuyla ilgili rapor ve diğer belgeleri gözden geçirmiştir².

3. Çeşitli uluslararası araçlarda farklı boyutlarıyla yeterli konut hakkına yer verilmişse de,³ Sözleşmenin 11. Maddesinin 1. Paragrafı bu araçlar içerisinde en kapsamlısı ve ilgili hükümler açısından belki de en önemlisidir.

4. Uluslararası topluluğun yeterli konut hakkına tam saygının önemini defalarca tekrar etmesine rağmen, Sözleşmenin 11 (1). Maddesinde belirtilen standartlar ile dünyanın pek çok ülkesindeki mevcut durum arasında oldukça rahatsız edici bir uçurum bulunmaktadır. İlgili sorunlar kaynakla ilgili ve başka büyük sıkıntılar yaşayan bazı gelişmekte olan ülkelerde oldukça şiddetli boyutlarda yaşanırken, Komite, ekonomik olarak en gelişmiş toplumlarda da evsizlik ve yetersiz konutla ilgili ciddi sorunlar yaşandığını gözlemlemektedir. Birleşmiş Milletler verilerine göre, dünyada 100 milyondan fazla evsiz insan bulunmaktadır ve 1 milyarın üzerinde kişi de yetersiz konutlarda yaşamaktadır⁴. Bu sayıların düştüğüne dair ise henüz elde bir kanıt bulunmamaktadır. Konut hakkıyla ilgili şu veya bu şekilde ciddi sorun yaşamayan herhangi bir taraf Devletin bulunmadığı açıkça ortadadır.

5. Komitenin incelediği taraf Devlet raporlarında kim kez yeterli konut hakkının güvence altına alınmasıyla ilgili güçlüklerin anlatıldığı ve tanımlandığı görülmektedir. Ancak, çoğu kez, sunulan bilgiler Komitenin ilgili Devletteki mevcut şartlara dair tam bir resim elde edebilmesine olanak tanımayacak şekilde, yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, bu genel yorum Komitenin bu hakla ilgili olarak önemli gördüğü temel konuların bir kısmını tanımlamayı amaçlamaktadır.

6. Yeterli konut hakkı herkesin sahip olduğu bir haktır. "Kendisi ve ailesi için" [çn. eril/ zamir: "himself and his family"] ibaresi, Sözleşmenin kabul edildiği 1966 yılına ait toplumsal cinsiyete dayalı roller ve ekonomik faaliyet biçimleri ile ilgili varsayımları yansıtırken, günümüzde bu ibarenin bireylerin, aile reisi olan kadınların veya diğer benzer grupların haklarının uygulanabilirliğini sınırlayacak şekilde okunması mümkün değildir. Bu bağlamda, "aile" kavramının geniş anlamda anlaşılması gerekmektedir. Nitekim, aileler kadar bireyler de yaş, ekonomik statü, bir gruba ya da başka bir şeye üyelik, toplumsal konum ve diğer faktörlere bakılmaksızın yeterli konut hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanımı özel olarak

¹ Genel Kurul Resmi Kayıtları, Kırk Üçüncü Oturum, Ek No. 8, Zeyilname (A/43/8/Add.1).

² İnsan Hakları Komisyonunun 1986/36 ve 1987/22 sayılı kararları; Alt-Komisyon Özel Raportörü Mr. Danilo Türk'ün hazırladığı raporlar (E/CN.4/Sub.2/1990/19, 108-120 paragraflar; E/CN.4/Sub.2/1991/17, 137-139 paragraflar); ayrıca bakınız 1991/26 sayılı Alt-Komisyon kararı.

³ Örneğin bakınız, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 25. Maddesi; Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Madde 5 (e) (iii); Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin 14. Maddesinin 2. Paragrafı; Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 27 (3); Sosyal Kalkınma ve Gelişme Bildirgesi, Madde 10; Vancouver İnsan Yerleşimleri Bildirgesi, Bölüm III (8), 1976 (*Habitat Raporu: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı* (BM Yayınları, Satış No. E.76.IV.7 ve düzeltme, Bölüm I); Kalkınma Hakkı Bildirgesi, Madde 8 (1); ve Uluslararası Çalışma Örgütünün Çalışanların Konutlarına İlişkin Tavsiye Kararı, 1961 (No. 115)).

⁴ Genel Kurul Resmi Kayıtları, Kırk Üçüncü Oturum, Ek No. 8, Zeyilname (A/43/8/Add.1).

Sözleşmenin 2. Maddesinin 2. Paragrafına uygun olmalı ve dolayısıyla hiçbir ayrımcılığa konu olmamalıdır.

7. Komitenin görüşüne göre konut hakkı, bu hakkı kişiye başını sokacak bir çatı sağlayan barınakla özdeşleştiren veya barınağı sadece bir mal olarak gören, dar ve sınırlı bir anlamda yorumlanmaması gerekmektedir. Aksine; güvenli, barış içinde ve insanlık onuruna sahip olarak bir yerde yaşama hakkı olarak görülmesi gerekmektedir. Bu en az iki nedenden ötürü uygundur. İlkin, konut hakkı diğer insan haklarına ve Sözleşmenin üzerine kurulduğu temel ilkelere bütünüyle bağlıdır. Sözleşmedeki hakların temeli olduğu söylenen “insanlık ailesinin bütün üyelerinin doğuştan sahip oldukları insanlık onuru”, “konut” teriminin diğer başka pek çok önemli düşüncenin, özellikle de konut hakkının gelir düzeyi veya ekonomik kaynaklara erişim düzeyine bakılmaksızın herkes için güvence altına alınması gerektiğinin, dikkate alınarak yorumlanmasını gerektirmektedir. İkinci olarak, Sözleşmenin 11. Maddesinin 2. Paragrafında bu terime yapılan atıf sadece konuta değil, yeterli konut hakkına bağlı olarak okunmalıdır. Gerek İnsan Yerleşimleri Komisyonu, gerekse 2000 Yılı için Küresel Barınma Stratejisinin belirttiği üzere “yeterli konut... yeterli mahremiyet, yeterli mekan, yeterli güvenlik; yeterli ısıtma, aydınlatma ve havalandırma, su, atık su ve katı atık yönetimi gibi temel altyapı hizmetleri açısından yeterli ve erişilebilir konum, ve bütün bunların uygun fiyatla edinilebilmesi demektir.”

8. Böylelikle yeterlilik kavramının, belirli bir barınak biçiminin Sözleşmenin amacına uygun olacak şekilde “yeterli konut” olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine karar vermede göz önünde bulundurulması gereken birtakım etmenlerin önemini belirtmesi açısından konut hakkı bağlamında özel bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Yeterlilik kısmen sosyal, ekonomik, kültürel, iklimsel, ekolojik ve diğer etmenler tarafından belirlense de, Komite, bu hakka dair yukarıdaki amaca uygun olarak her koşulda dikkate alınması gereken birtakım özelliklerin tanımlanabileceğine inanmaktadır. Bu özellikler şunlardır:

(a) *Kullanım hakkının yasal güvenliği.* Kullanım hakkı kiralık (kamusal ya da özel) konut, konut kooperatifi, ev sahipliği, finansal kiralama, acil durum (afet) evleri ve, bir arsa veya mülkün işgali de dahil olmak üzere, yasadışı iskan gibi pek çok biçimde olabilmektedir. Herkesin, ne biçim kullanım hakkı olduğuna bakılmaksızın, kişiyi zorla tahliye, taciz ve diğer tehditlere karşı yasal koruma sağlayacak kullanım hakkının bir derece güvenliğine sahip olması gerekmektedir. Taraf Devletlerin sorundan etkilenmiş kişi ve gruplara ciddi şekilde danışarak, henüz böyle bir korumaya sahip olmayan kişi ve hane halkı için kullanım hakkının yasal güvenliğini sağlamaya yönelik acil önlemler alması gerekmektedir;

(b) *Hizmet, malzeme, tesis ve altyapının kullanılabilirliği.* Yeterli bir konut sağlık, güvenlik, konfor ve beslenme açısından asli öneme sahip belirli olanaklara sahip olmalıdır. Yeterli konut hakkından tüm faydalananların tabii ve ortak kaynaklara, güvenli içme suyuna, yemek pişirime, ısınma ve aydınlatma için gerekli enerjiye, temizlik ve yıka(n)ma donanımına, gıda depolama araçlarına, çöp toplama sistemine, atık su ve katı atık sistemine ve acil yardım hizmetlerine sürdürülebilir erişime sahip olmaları gerekmektedir;

(c) *Karşılabilirlik.* Konutla ilişkili kişisel veya ev halkına dair mali giderlerin, en azından diğer temel ihtiyaçların elde edilmesi ve karşılanmasını tehlikeye atmayacak ya da bunlardan fedakarlık yapmayı gerektirmeyen bir düzeyde olması gerekmektedir. Taraf Devletlerin, konutla ilgili masrafların yüzdesinin genel olarak gelir düzeyi ile orantılı olmasının sağlayacak önlemler alması gerekmektedir. Taraf Devletler karşılanabilir bir konut edinemeyenlere konut sübvansiyonu ve konut ihtiyaçlarını yeterli yansıtın konut finansmanı biçimleri ve düzeyleri tesis etmelidir. Karşılabilirlik ilkesine göre kiracıların makul olmayan kira ücretleri veya kira artışlarına karşı uygun araçlarla korunması gerekmektedir. Doğal malzemelerin temel inşaat malzemesi olarak kullanıldığı toplumlarda, taraf Devletlerin bu malzemelerin mevcudiyetini güvence altına alacak önlemler geliştirmesi gerekmektedir;

(d) *Oturulabilirlik.* Yeterli bir konutun, oturanlarına yeterli bir alan temin edebilmesi, ve onları soğuk, rutubet, sıcak, yağmur, rüzgar veya sağlığa yönelik diğer tehditlere, yapısal tehlikelere ve hastalık taşıyıcı unsurlara karşı koruyabilmesi bakımından oturulacak halde olması gerekmektedir. Oturanların fiziksel güvenliğinin de aynı şekilde sağlanması gerekmektedir. Komite, taraf Devletleri Dünya Sağlık Örgütü'nün konut mevzusunu çevresel bir faktör olarak ele alan ve bunu epidemiyolojik incelemelerde genellikle hastalığa yol açan koşullarla; örneğin, yetersiz ve eksik konut ve yaşam koşullarını daima yüksek ölüm ve hastalık oranları ile ilişkilendiren *Konut Sağlık İlkelerinin*⁵ kapsamlı olarak uygulamaları konusunda teşvik etmektedir;

⁵ Cenevre, Dünya Sağlık Örgütü, 1990.

(e) *Erişilebilirlik*. Yeterli konut, buna hakkı olan kişilerin tarafından erişilebilir olmalıdır. Dezavantajlı grupların yeterli konut kaynaklarına tam ve sürdürülebilir erişimi için düzenleme yapılmalıdır. Böylelikle yaşlılar, çocuklar, sakatlar, ölüm döşeğindeki hastalar, HIV virüsü taşıyan kişiler, kalıcı hastalığı olanlar, zihinsel özürlüler, doğal afet mağdurları, felakete uğramaya eğilimli bölgelerde yaşayan kişiler ve diğerleri gibi dezavantajlı grupta bulunan kişilerin konut alanında bir ölçüde ayrıcalıklı muameleye tabi olmaları sağlanmalıdır. Gerek konut kanununun gerekse konuk politikasının bu grupların özel ihtiyaçlarını bütünüyle dikkate alacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Arazisiz çiftçilerin ve toplumun yoksul kesimlerinin giderek artan oranda toprağa erişimlerinin sağlanması, pek çok taraf Devlette merkezi bir politika hedefi olarak benimsenmelidir. Herkesin, bir hak olarak toprağa erişim de dahil olmak üzere, güvenli bir yerde barış içinde ve insan onuruna uygun olarak yaşama hakkı olduğunu doğrulayan gözle görülür hükümet yükümlüklerinin geliştirilmesi gerekmektedir;

(f) *İskan yeri*. Yeterli bir konutun iş imkanlarına, sağlık bakım hizmetlerine, okullara, çocuk bakım merkezlerine ve diğer sosyal olanaklara erişime imkan verecek bir yerleşim yerinde olması gerekmektedir. Bu durum hem büyük şehirler hem de işyerine gidip gelmenin geçici ve mali giderinin yoksul hane halkının bütçesi üzerinde ağır baskılar oluşturduğu kırsal kesimler için geçerlidir. Yine aynı şekilde, konutların kirliliği bölgelerde ya da yakın bir dönemde sakinlerinin sağlık hakkını tehlikeye atacak şekilde kirlilik sorununa yol açacak kaynaklara yakın yerlerde inşa edilmemesi gerekmektedir;

(g) *Kültürel yeterlilik*. Konutların inşa edilme biçimi, kullanılan inşaat malzemeleri ve bunları destekleyen politikalar, konutta kültürel kimlik ve çeşitliliği ifade etmeye uygun bir şekilde olanak vermelidir. Konut alanında gelişme veya modernleşmeye yönelik girişilen faaliyetlerin, konut olayını kültürel boyutunun ihmal edilmemesini ve modern teknolojik imkanların göz ardı edilmemesini sağlaması gerekmektedir.

9. Yukarıda da belirtildiği gibi, yeterli konut hakkı iki Uluslararası Sözleşmenin ve diğer ilgili uluslararası araçların içerdiği insan haklarından bağımsız bir şekilde düşünülemez. Bu bağlamda insanlık onuru kavramına ve ayrımcılık yasağı ilkesine daha önce değinilmiştir. Buna ek olarak, yeterli konut hakkının toplumdaki tüm gruplarca gerçekleştirilip elde edilecekse, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü (örneğin, kiracıların ve diğer mahalli grupların), yerleşme özgürlüğü ve kamusal karar alma süreçlerine katılım hakkı gibi diğer hakların da tam olarak kullanılabilmesi zorunludur. Aynı şekilde, hiç kimsenin mahremiyetine, ailesine, evine veya haberleşmesine keyfi veya yasadışı müdahaleye tabi tutulmaması hakkı, yeterli konut hakkının tanımlanmasında önemli bir boyutu oluşturmaktadır.

10. Bir ülkenin gelişim düzeyinden bağımsız olarak hemen alınması gereken bazı tedbirler bulunmaktadır. Küresel Barınma Stratejisi ve diğer uluslararası incelemelerde de belirtildiği üzere, konut hakkının geliştirilmesi için gerekli önlemlerin pek çoğu, Hükümetin belirli uygulamalardan yalnızca imtina etmesiyle ve etkilenmiş grupların “kendi başlarına yaptıkları girişimlerin” desteklenmesiyle ilgilidir. Bu türden tedbirlerin bir taraf Devletin mevcut azami kaynaklarını aştığı düşünülmüyorsa, bu durumda Sözleşmenin 11 (1), 22 ve 23. Maddeleri uyarınca uluslararası işbirliği talebinde bulunmak ve Komiteyi bu durumdan haberdar etmek mümkündür.

11. Taraf Devletler, olumsuz koşullarda yaşayan sosyal gruplara özel ilgi göstererek gereken önceliği tanımalıdır. Mevzuat ve politikaların bu grupların pahasına halihazırda avantajlı konumda olan sosyal grupların yararına tasarlanmaması gerekmektedir. Komite, yaşama koşullarını sürekli olarak geliştirme hakkının dış faktörlerin etkisi altında olduğunun ve pek çok taraf Devlette 1980'lerden sonra yaşama koşullarının genel bir düşüş gösterdiğinin farkındadır. Ancak, Komitenin 2 No'lu Genel Yorumunda da (1990) (E/1990/23, Ek III) belirtildiği üzere, dış kaynaklı sorunlara rağmen Sözleşme altındaki yükümlülükler geçerliliğini sürdürmektedir ve ekonomik sıkıntıların yaşandığı zamanlarda bu yükümlülüklerle belki de daha fazla uyulması gerekmektedir. Dolayısıyla, Komiteye göre, yaşama ve konut koşullarındaki genel bir kötüleşme eğiliminin doğrudan taraf Devletlerin politikalarıyla ve mevzuata ilişkin kararlarıyla ilişkilendirilebileceği söylenebilir ve söz konusu eğilime eşlik eden telafi edici önlemlerin olmaması halinde, bu durum Sözleşme altındaki yükümlülüklerle ters düşecektir.

12. Yeterli konut hakkının tam anlamıyla gerçekleşmesi için en uygun yöntem, kaçınılmaz bir biçimde, taraf Devletlere göre ciddi farklılıklar gösterecektir; bununla birlikte, Sözleşmede, her bir taraf Devletin bu amaca yönelik gerekli olabilecek her türlü önlemi alması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Bu durum, Küresel Barınma Stratejisinin 32. Paragrafında da belirtildiği üzere, “barınma koşullarının gelişimi için gerekli hedefler tanımlayan, bu amaçları gerçekleştirmek için mevcut kaynakları ve bunları kullanmak için en maliyet etkin yolu belirleyen, ve gerekli önlemlerin uygulanması için sorumlulukları ve zaman sınırlamasını ortaya koyan” değişmez bir ulusal konut stratejisinin kabul edilmesini gerektirecektir. Hem uygunluk ve etkililik gibi nedenlerle hem de diğer insan haklarına saygıyı güvence altına almak amacıyla, böyle bir stratejinin evsizler, yetersiz konutlarda yaşayanlar ve bu kişilerin temsilcileri gibi,

sorundan etkilenmiş tüm kişilere gerçekten danışılarak ve bu kişilerin katılımıyla oluşturulması gerekmektedir. Bundan başka, Sözleşmenin 11. Maddesi altındaki yükümlülükler doğrultusunda ilgili politikalar (ekonomi, tarım, çevre, enerji, vb.) arasında bir uzlaşma sağlamak amacıyla, bakanlıklar ile bölgesel ve yerel düzeydeki yetkililer arasındaki işbirliğini sağlamaya yönelik tedbirler alınması gerekmektedir.

13. Konutla ilgili durumun etkin bir şekilde izlenmesi, hemen uygulanması gereken bir diğer yükümlülüktür. Bir taraf Devletin Sözleşmenin 11 (1). Maddesi altındaki yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için, yargı alanı dahilinde evsizlik ve yetersiz konut sorununun gerçek boyutunu tespit etmek için alınması gerekli herhangi bir önlemler tek başına veya uluslararası işbirliği temelinde aldığı göstermelidir. Bu bağlamda Komitece kabul edilmiş raporların biçim ve içeriğine ilişkin gözden geçirilmiş genel kılavuz ilkeler (E/C.12/1991/1), "konut mevzuuyla ilgili olarak toplumdaki savunmasız ve dezavantajlı gruplar hakkında detaylı bilgi sağlamanın" gerekliliğini vurgulamaktadır. Bunlar, özel olarak evsiz kişi ve aileleri, yetersiz ve temel konfor unsurlarına erişimi olmayan konutlarda yaşayan kişileri, "yasadışı" yerleşim yerlerinde yaşayanları, zorla tahliye maruz kalan kişileri düşük gelir gruplarını içermektedir.

14. Bir taraf Devletin yeterli konut hakkıyla ilgili yükümlülüklerini karşılaması için tasarlanan önlemler, kamu ve özel sektörle ilgili önlemlerin uygun herhangi bir karışımından oluşabilir. Kamu konut finansmanının doğrudan yeni konutların inşaatı için kullanılması bazı Devletler için en uygun yöntem olabilirken, pek çok örnekteki deneyimler, Hükümetlerin kamu eliyle konut inşa ederek konut açığını tam olarak kapatamadığını göstermiştir. Taraf Devletlerin "mümkün kılan stratejiler"i desteklemesi ve bunun yanı sıra konut hakkı altındaki yükümlülükleri bütünüyle yerine getirmeyi üstlenmesi teşvik edilmelidir. Esasen bu yükümlülük, alınan önlemlerin toplamda söz konusu hakkın her bir kişi için mevcut kaynaklar ölçüsünde ve en kısa zaman zarfında gerçekleştirilmesi için yeterli olduğunu göstermek içindir.

15. Gerekli olacak önlemlerin pek çoğu kaynak tahsisini ve genel nitelikli politika girişimlerini içerecektir. Yine de resmi nitelikli yasal ve idari tedbirlerin önemini bu bağlamda göz ardı etmemek gerekmektedir. Küresel Barınma Stratejisi (6-67. paragraflar) bu eksende alınabilecek tedbir biçimlerine ve bunların önemine dikkat çekmektedir.

16. Yeterli konut hakkı bazı Devletlerde anayasal koruma altındadır. Bu gibi durumlarda Komite, özellikle böylesi bir yaklaşımın yasal ve pratik açıdan önemini öğrenmek istemektedir. Bu nedenle, bu korumanın yararlı olduğunu gösteren özel örneklerle ve diğer yollara ilişkin ayrıntıların belirtilmesi gerekmektedir.

17. Komite, yeterli konut hakkını oluşturan unsurların çoğunluğu için en azından iç hukuk yollarına başvurma olanağının sağlanması gerektiği görüşündedir. Devletlerin hukuk sistemlerine bağlı olarak, bu alanlar aşağıdakileri içerebilir, ancak bunlarla da sınırlı kalmayabilir: (a) mahkeme kararları aracılığıyla planlı tahliyeleri veya bina yıkımlarını önlemek amacıyla yapılan yasal başvurular; (b) yasadışı bir tahliye takiben tazminat talebiyle başlatılan mahkeme usulleri; (c) kira miktarı, tamirat ve yasal ya da diğer ayrımcılık biçimlerine istinaden ev sahiplerinin (özel ya da kamu) desteklediği ya da içinde bulunduğu yasadışı eylemlere yönelik suç duyuruları; (d) konutların tahsisat ve mevcudluğuna dair erişime ilişkin her türlü ayrımcılık iddiası; (e) sağlıksız ve yetersiz konut koşullarına ilişkin olarak ev sahipleri aleyhine yapılan şikayetler. Ayrıca, bazı hukuk sistemlerinde, artan düzeyde evsizliğin ciddi bir sorun olması durumunda, toplu dava açma yollarının aranması mümkün olabilmektedir.

18. Bu bağlamda, Komite, zorunlu tahliye halinin ilk görünüşte (prima facie) Sözleşme yükümlülükleri ile ters düştüğünü ve ancak en olağanüstü durumlarda ve uluslararası hukukun ilgili prensiplerine uygun olarak haklı gösterilebileceğini düşünmektedir.

19. Son olarak, Sözleşmenin 11. Maddesinin 1. Paragrafı taraf Devletlere, "kendi serbest iradelerine dayalı uluslararası işbirliğinin esas olduğunu" kabul etme yükümlülüğü getirmektedir. Geleneksel olarak, tüm uluslararası yardımların ancak yüzde 5'inden daha az bir miktarı konut ve insan yerleşimlerine yönelik olup, bu fonların sağlanma biçimi dezavantajlı grupların konut ihtiyaçlarına cevap verme açısından büyük ölçüde yetersiz kalmaktadır. Hem yardım sağlayan hem de yardım alan tüm taraf Devletlerin, sağlanan finansmanın önemli bir bölümünün yeterli konutlarda yaşayan kişilerin sayısının artmasına yol açacak koşulları oluşturmak için ayrılmasını sağlaması gerekmektedir. Yapısal uyum tedbirlerini teşvik eden uluslararası mali kurumların, söz konusu tedbirlerin yeterli konut hakkından yararlanmayı engellememesini sağlamalıdır. Uluslararası mali işbirliğine girmeyi tasarlayan taraf Devletler, yeterli konut hakkı konusunda sağlanacak dış finansmanın en etkili kullanılabileceği alanları belirtmeye çalışmalıdır. Bu türden taleplerin sorundan etkilenmiş grupların ihtiyaç ve görüşlerini bütünüyle dikkate alması gerekmektedir.

